

Educația media & implicarea civică a tinerilor din România

Analiza literaturii de cercetare și a contextului românesc

Participarea în mass-media și implicarea civică a tinerilor din România

Acest raport oferă o imagine de ansamblu la nivel de țară asupra activității în domeniul participării tinerilor în mass-media și a cercetării și educației civice în România. În timp ce sectorul non guvernamental este relativ activ în ultimii ani, sectorul învățământului primar și secundar formal este caracterizat de o inerție și rigiditate ridicată. Totuși, cercetătorii români par să arate un interes crescut pentru reziliența tinerilor în fața dezinformării și a altor tulburări din domeniul informației.

O recenzie a cercetării românești

Literatura științifică și cercetările empirice efectuate în România pe această temă sunt relativ limitate, dar există un număr tot mai mare de experți care abordează tema angajamentului civic prin diverse canale media în contextul educației media, tulburările informaționale legate de răspândirea dezinformării sau a mobilizării prin intermediul rețelelor sociale.

Mass-media, implicare civică și învățare de tipul service learning

Educația de implicare civică poate fi sporită de învățarea de tip service learning - o abordare educațională care completează cunoștințele și activitățile de la clasă cu activități de voluntariat și reflecție. Un studiu recent realizat în context românesc se concentrează pe adaptarea la contextul pandemieiⁱ. Printr-o analiză calitativă a 12 cazuri de implicare civică a membrilor din Instituții de Învățământ Superior (studenți sau cadre didactice), fie prin activități de tip service learning, fie prin voluntariat structurat sau nestructurat, reprezentate în mass-media națională, autorul identifică șapte categorii de implicare sau voluntariat. Dezvoltarea empatiei este adesea trecută cu vederea ca rezultat al învățării. Mai mult, în contextul educației angajamentului civic, reflecția asupra activităților de învățare este un proces de construire a sensului care facilitează înțelegerea în profunzime a relațiilor dintre experiențe și concepte.

Protestele antiguvernamentale din 2017 și participarea copiilorⁱⁱ la astfel de evenimente au stârnit dezbateri în mass-media națională și, de asemenea, au declanșat interesul academic în această chestiune, ca aspect potențial al educației angajamentului civic.

Implicarea civică și alfabetizarea media și informațională

Literatura recentă se concentrează pe efectele dezinformării sau al altor tulburări de informare, cum ar fi discursul instigator la ură, asupra angajamentului civic prin canalele de social media. Printr-o cercetare experimentală, Corbu et al.ⁱⁱⁱ arată că știrile orientate ideologic cu valență negativă au un potențial de viralitate mai mare, dar că acest efect nu este atenuat de nivelul de educație. Atât știrile bazate pe ideologie pozitivă, cât și negativă sporesc potențialul de angajament civic prin acțiuni precum semnarea petițiilor online. Un alt studio recent^{iv} analizează interesul elevilor de liceu pentru dezvoltarea intelectuală în legătură cu abilitățile de gândire critică legate de informațiile online. Interesul tinerilor pentru dezvoltarea intelectuală este un predictor al interesului pentru verificarea faptelor și învățarea pe tot parcursul vieții. Atenția recentă se concentrează pe dezinformarea online^v și polarizarea opiniei, încrederea în mass-media și cele mai bune practici în proiectarea intervenției pentru creșterea literației media menite să conducă schimbări comportamentale în împărțirea practicilor.

Literatura științifică despre alfabetizarea media și implicarea civică în România este limitată.

Surse academice sugerează că implicarea civică poate fi sporită prin abordarea de tip service learning.

Interesul academic este orientat către rezistența la dezinformare.

Cercetătorii români susțin că alfabetizarea digitală și predarea/adoptarea verificării online a faptelor ca obicei (cuplată cu creșterea gradului de conștientizare cu privire la efectele negative ale dezinformării) ar trebui să fie prioritare.

Educația civică și implicarea civică sunt adesea marginalizate în învățământul primar și secundar.

Gândirea critică este considerată importantă în programele de învățământ superior din primul ciclu.

Principalele organizații interesate de alfabetizare media din România sunt organizațiile societății civile.

Sectorul ONG este cel mai activ în domeniul educației media și al angajamentului civic.

Inițiativele ONG-urilor vizează tinerii atât direct, cât și indirect, prin programe pentru profesori și formatori.

Educația formală și contextul românesc

În sistemul de învățământ formal românesc există discipline de educație civică și cetățenie în programele de învățământ primar și gimnazial. Educația civică a fost introdusă în programa învățământului primar doar relativ recent. Cu toate acestea, acestea sunt adesea criticate fie pentru că sunt depășite în ceea ce privește conținutul sau abordarea, fie deseori sunt marginalizate în practica educațională, profesorii și părinții favorizând alte discipline. Un curriculum de alfabetizare media există în învățământul secundar din România din 2004, dar este doar o parte din planurile opționale alese de școală.

În sectorul învățământului superior, cursuri precum „Gândirea critică” au fost introduse în ultimul deceniu ca parte a mai multor programe de nivel de licență. Cu toate acestea, deși cerința este introdusă prin standarde naționale, conceptul este doar vag definit.

Sectorul non- guvernamental și educația media

Sectorul ONG din România, printr-un număr relativ mic de organizații, este foarte activ în domeniul educației media și al angajamentului civic prin proiecte care vizează în principal copiii și adolescenții, dar și profesorii din școlile primare și gimnaziale. Principalele organizații din România interesate de alfabetizare media sunt organizațiile societății civile.

ActiveWatch a fost principalul susținător al curriculum-ului de liceu Media Literacy și, ulterior, a dezvoltat un proiect care vizează: sprijinirea copiilor și tinerilor din zonele dezavantajate din punct de vedere social să dezvolte abilitățile media și de producere de conținut, formarea profesorilor în competențe media și digitale, educație civică și alfabetizare media, abordarea unor probleme specifice, cum ar fi hărțuirea cibernetică, precum și utilizarea resurselor educaționale deschise, dezvoltarea gândirii critice a elevilor față de mesajele de știri și media.

Centrul pentru Jurnalism Independent a dezvoltat The Laboratory for Media Education and Culture (2018), un program care a avut ca scop introducerea elementelor de alfabetizare media în programa de științe sociale și umaniste ale liceului, precum și abordări inovatoare, cum ar fi adaptarea „The Bad News Game” în limba română, atât pentru adulți, cât și pentru copii. În plus, cel mai recent proiect „Educație media și informare. Instrument de participare civică” (2021) a oferit instruire pentru membrii organizațiilor de tineret precum Consiliul Național al Studenților și Consiliul Copiilor din România.

Societatea MediaWise a dezvoltat proiecte menite să creeze rețele de experți și educatori în domeniul educației media, cum sunt „caietul de educație media” (2019-2020) - un set de instrumente pentru profesorii de științe sociale care predau educația media și #eMerge, un ghid metodologic pentru cultura media și educație destinat profesorilor de liceu.

Fundația Danis a dezvoltat, de asemenea, mai multe proiecte care s-au adresat tinerilor, concentrându-se pe digitalizarea activității pentru tineret, antreprenoriatul social și implicarea tinerilor, precum și alfabetizarea media.

Alte organizații relevante includ GoFree (prin diferite proiecte de tineret), FunkyCitizens (deși platforma sa de educație civică online - educatiecivica.ro) și Festivalul Internațional de Film Transilvania prin programul său de educație cinematografică EducaTIFF.

ⁱ Rusu, A. S. (2020). Connectedness behind social distancing in times of Covid-19: Qualitative analysis of civic engagement of students and teachers in Romania. *J. Educ. Sci. Psychol*, 10, 35-41.

ⁱⁱ Sălcudean, M. (2017). Children and Public Street Protestings-a Public Debate of Striking Immediacy in Romania. The Social media and the Mass-media as main vectors to shape up the dominant threads of opinion. *Revista Transilvania*, (6).

ⁱⁱⁱ Corbu, N., Bârgăoanu, A., Buturoiu, R., & Ștefăniță, O. (2020). Does fake news lead to more engaging effects on social media? Evidence from Romania. *Communications*, 45(s1), 694-717.

^{iv} Frunzaru, V., & Corbu, N. (2020). Students' attitudes towards knowledge and the future of work. *Kybernetes*.

^v Corbu, N., Bârgăoanu, A., Durach, F., & Udrea, G. (2021). Fake News Going Viral: The Mediating Effect of Negative Emotions. *Media Literacy and Academic Research*, 4(2).